

A vagyonosodási vizsgálatok megítélése

A GKI Gazdaságkutató Zrt. a Gazdasági Versenyképességi Kerekasztal felkérésére 2007. szeptemberében kutatást végzett a 2006 közepétől sűrűbbé vált vagyonosodási vizsgálatok társadalmi-gazdasági hatásairól.

Az adózás rendjéről szóló törvény már régebben lehetőséget biztosított a személyi jövedelemadó alapjának becsléssel történő megállapítására, ha a bevallott jövedelmének összege nem volt arányban az adózó vagyongyarapodásával és az életvitelére fordított kiadásokkal. A 2006. évi ellenőrzési irányelvek már az adóhatóság kiemelt feladataként határozták meg a vagyongyarapodási vizsgálatok végzésének szükségességét. A vizsgálatok célja a magánszemélyek eltitkolt, adózatlan jövedelmének utólagos feltárása, az ilyen jövedelmekből keletkezett vagyonelemek eredetének ellenőrzése révén.

A GKI Gazdaságkutató Zrt. három társadalmi csoportban mérte fel a gyakoribbá vált vizsgálatok megítélését, a tőlük várt hatásokat. A lakosság, a kisebb méretű vállalatok vezetői és az adóellenőrök körében kérdőíves felmérést végeztünk, ezt kiegészítettük az érdekképviselletekkel és a vagyonosodási vizsgálatok során képviselőket vállaló ügyvédekkel készített helyszíni interjúkkal.

A négy vizsgálat során értelemszerűen nem teljesen azonos kérdéseket tettünk fel, de mindegyikben az alábbi három kérdéskört tekintettük át:

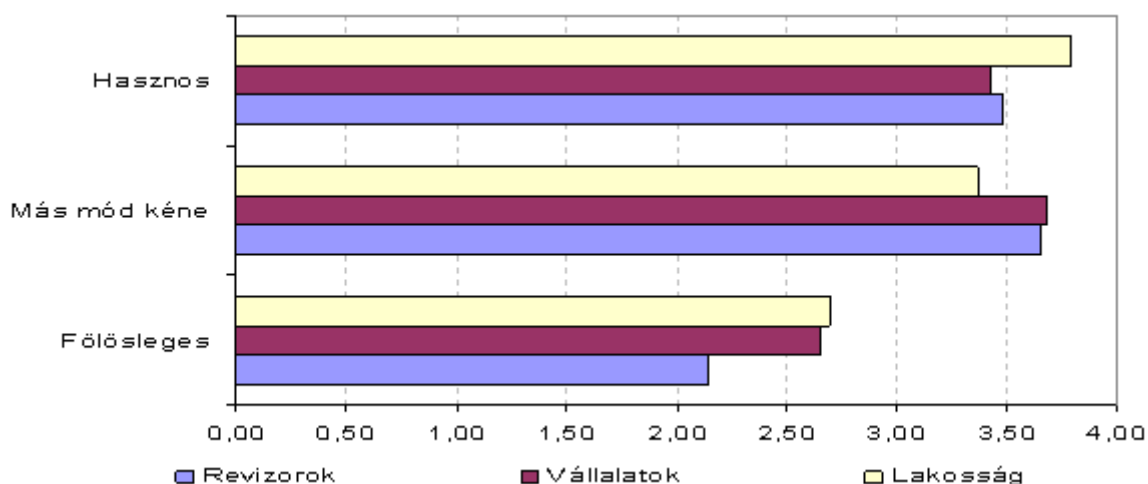
a vagyonosodási vizsgálat társadalmi megítélése,
a vagyonosodási vizsgálat gazdasági hatásai,
továbbfejlesztési javaslatok.

A kutatást kiegészítettük egy nemzetközi áttekintéssel is a jövedelemadózás ellenőrzéséről és a kapcsolódó vagyonosodási vizsgálatokról.

Legfontosabb megállapításaink:

Elsősorban a lakosság gondolta úgy, hogy a vagyonosodási vizsgálatok hasznosak, mert le lehet buktatni velük az adócsalókat. A cégvezetők és az adóellenőrök némiképp szkeptikusabbak voltak, ők szerintük elsősorban más módon kellene megoldani a gazdaság fehéritését, de szerintük is hasznos a vizsgálat. A mélyinterjúk során a vállalkozói érdekképviseltek is helyesnek és hasznosnak ítélték a vagyonosodási vizsgálatokat, de bírálták a kiválasztást (esetleges), a lebonyolítást (túl hosszú, papír-centrikus) és a technikát (kevés gyakorlattal rendelkezők végezték).

A vagyonosodási vizsgálatok minősítése (*átlagosztályzatok**)

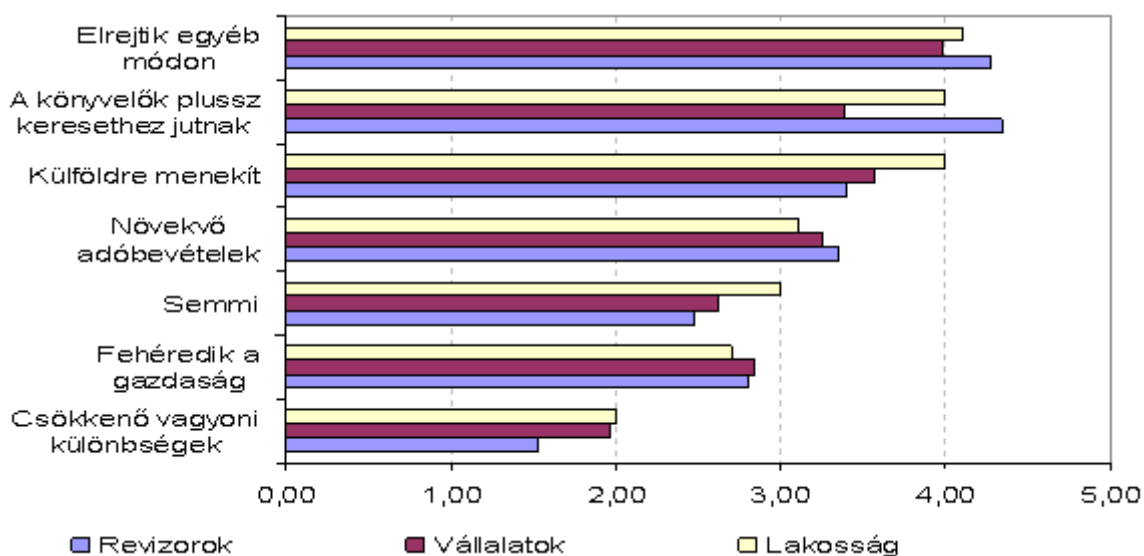

* = 1: egyáltalán nem ért egyet, 2: nem ért egyet, 3: közömbös, 4: egyetért, 5: teljesen egyetért

Forrás: GKI Zrt. felmérései

A fekete-szürke gazdaságot a lakosság és a vállalatok - mind a felmérésben résztvevők, mind az érdekképviselők - nagyon súlyos gondnak tartották. Egyetértettek azzal, hogy az állam újabb erőfeszítéseket tesz ennek felszámolására, mert ennek révén csökkenhetnek a jogkövetők terhei. Magukat a vagyonosodási vizsgálatokat mind a vállalatvezetők, mind a lakosság nagy arányban tartotta jogszerűnek, illetve igazságosnak. Eredményességüket már jóval több fenntartással ítélték meg.

A vagyonosodási vizsgálatok kiterjesztésének lehetséges következményei

1: egyáltalán nem valószínű, 2: nem valószínű, 3: közömbös, 4: valószínű, 5: nagyon valószínű

Forrás: GKI Zrt. felmérései

Mindhárom csoport szinte egységesen úgy látta, hogy a szélesebb körben, nagyobb számban végzett vagyonosodási vizsgálatok elsősorban az elrejtési törekvéseket erősítenék fel, ebben pedig a könyvelők, adótanácsadók, ügyvédek nyújtanának - jól megfizetett - segítséget. Lényegében senkinek nincs olyan illúziója, hogy ezekkel a

vizsgálatokkal a vagyoni különbségeket csökkenteni lehetne. Az adóbevételek emelkedését, a gazdaság fehérítését már inkább elképzelhetőnek tartják, de a pozitív válaszok itt sem érik el az 50%-ot.

Mostanában ismét előkerült az adóamnesztia ötlete, vagyis az a javaslat, hogy egyszeri vagyonbevallással és adófizetéssel legalizálni lehessen az adózatlan jövedelmekből keletkezett vagyonokat. Ez a gondolat általában hűvös fogadtatásra talált: a lakosság és a revizorok körében kicsit nagyobb 50%-nál az elfogadottsága, a cégvezetőknél pedig még az 50%-ot sem éri el.

A nemzetközi tapasztalatokat áttekintve azt találtuk, hogy önálló vagyonvizsgálatot a fejlett gazdaságokban nem folytatnak, ez vagy a jövedelemadó-ellenőrzések része, vagy bűnügyek feltárása során alkalmazzák. A jövedelmek eltitkolásának leggyakoribb módja ezek adóparadicsom országokba transzformálása off-shore cégeken keresztül. A fekete-szürke gazdaságból származó jövedelmek vagyonná alakulása elsősorban a közép-, kelet- és a dél-európai országokban jelent komolyabb gondot. Ebbe a csoportba tartozik Magyarország is.

A részletes anyag [letölthető](#) a GKI Zrt. honlapjáról.